

Віль БАКІРОВ¹
Сергій КУДЕЛКО²

ПОЛЬЩА ТА ПОЛЯКИ В 215-РІЧНІЙ ІСТОРІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Харківський класичний університет — найстаріший серед українських. Він має видатні заслуги не лише перед вітчизняною, а й світовою наукою. З нього вийшли понад 120 тис. випускників³, представників 120 країн всіх континентів⁴. Його викладачі та вихованці вписали яскраві сторінки майже у всі сфери наукової діяльності, збагатили своєю творчістю культуру, мистецтво і літературу⁵. Цього року вийшов друком довідник «Вкарбовані в літопис науки», який містить імена 362 осіб, так чи інакше пов'язаних з Каразінським університетом і на честь яких були названі більше тисячі різноманітних формул і теорем, рослин і тварин, мінералів і об'єктів топоніміки, та ін. не лише на Землі, але й в космосі⁶. Цей список не є остаточним. Ми переконані, що він буде розширений і доповнений. Наша alma mater в останні роки є лідером серед українських університетів за найбільш престижними міжнародними рейтингами. Він входить до 500 успішних університетів світу. Досвід Харківського університету викристалізувався в його девізі: «Cognoscere Docere Erudire» («Пізнавати — Навчати — Просвіщати»).

¹ **Віль Савбанович БАКІРОВ**, професор, соціолог, ректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, Академік НАН України (2012) та член-кореспондент НАПН України (2006). Академік АН ВШ України (2008). Заслужений професор Каразінського університету.

² **Сергій Михайлович КУДЕЛКО** (нар. 15 вересня 1951 р., м. Москва) — кандидат історичних наук, професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, директор Центру краєзнавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, член-кореспондент Санкт-Петербурзької Академії наук та мистецтв.

³ *Класика, що випереджає час: до 215-річчя Каразінського університету* / редкол.: В. С. Бакіров (гол. ред.) та ін. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 48.

⁴ Там само. С. 58.

⁵ Див.: *Харківський університет в образотворчому мистецтві: альбом* / за заг. ред. В. С. Бакірова. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 148 с.; *Харківський університет і література: антологія творів випускників, викладачів і студентів* / за аг. ред. В. С. Бакірова та Ю. М. Безхутрого. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 452 с. та ін.

⁶ *Вкарбовані в літопис науки* / укл. О. І. Вовк, А. В. Григор'єв, С. М. Куделко. 2-ге вид., перероб. і доповн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 376 с.

З університетом пов'язані навчанням або працею 3 Нобелівських лауреати — представники трьох сфер наукової діяльності: точні науки (фізик Л. Ландау), суспільні (економіст С. Кузнець) та природничі (мікробіолог і фізіолог І. Мечников). Пам'ятники цим діячам встановлені перед головним входом до університету, навпроти монумента його засновнику, просвітителю, природодосліднику, винахіднику та громадському діячу Василю Каразіну (1773–1842).

З моменту відкриття університету та до сьогодні ми виразно відчуваємо присутність польського елемента в його історії та сучасності. Не можна не відзначити, що й місто Харків має глибокі зв'язки з Польщею, які вивчають покоління дослідників (перш за все — вчених університету). Свідчень цьому багато. Серед них — «Польські альманахи», які в останні два десятиріччя виходили друком, діяльність Харківського товариства польської культури, «Діма Полонії», католицького костелу Успіння Пресвятої Діви Марії та ін⁷. Звісно, серед поляків, чие життя було пов'язане з Харківським університетом (а таких — сотні імен)⁸, були й ті, хто не були тісно пов'язані зі своєю історичною батьківщиною та не лишили помітного сліду в її історії та культурі. Проте, були й ті, хто зробив значний внесок в українську (а іноді — в європейську та світову) культуру, науку та освіту⁹.

Власне відкриття університету в столиці Слобідської України нерозривно пов'язане з поляками. Чимало зусиль до цього доклав перший попечитель Харківського навчального округу (який спочатку займав площу більшу, ніж сучасні Великобританія, Німеччина та Італія разом взяті), представник старої польської аристократії, граф С. Потоцький (1762–1829). Коли він залишив свою посаду, імператор Олександр I написав йому: «за все труды и старания ваши, поднятые по сему званию, с самого учреждения означенного Университета, который и открыт вашим попечением, равно как и многие другие учебные заведения в округе, коим вы управляли, ... дозволяю вам носить и впредь мундир Харьковского университета». На честь С. Потоцького встановлена меморіальна дошка на старій будівлі університетської бібліотеки, а в місті його іменем названо вулицю. До речі, сама будівля наукової бібліотеки була побудована за проєктом архітектора університетського навчального округу, уродженця Варшави В. Величка (1864–1923), який взяв за взірць будівлю бібліотеки Варшавського університету.

⁷ Див.: *Поляки на Харківщині: огляд джерел* / гол. ред. С. І. Посохов. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 124 с. та ін.

⁸ Один з мемуаристів згадує, що у 1840 рр. в Харківському університеті з загальної кількості студентів, яка була між цифрами 450-500, від 150 до 200 були поляками (див.: *Харківський університет XIX – початку XX століття у спогадах його професорів та вихованців*: У 2 т. Т. 1 / укл. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін. Харків: Видавництво Сага, 2010. С. 300).

⁹ *Вихованці Харківського університету. Біобібліографічний довідник* / автори-уклад. Б. П. Зайцев, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін. Харків: «Авто-Енергія», 2004. 250 с. та ін.

На відкритті університету була виконана святкова ораторія, яка була спеціально написана для цього урочистого моменту учнем Й. Гайдна, композитором польського походження І. Вітковським (1777–40-ві рр. XIX ст.)¹⁰.

Серед перших професорів університету були професори-поляки. В перших наборах студентів теж були поляки, а польська мова викладалася в університеті починаючи з першої половини XIX ст. До речі, вона й сьогодні викладається в стінах університету. Одним з лекторів був відомий український літератор, представник класицизму П. Гулак-Артемівський (1790–1865, згодом — професор і ректор університету). В якості поета він займався популяризацією польської літератури. Для своїх байок він використовував сюжети письменника доби Просвітництва І. Красіцького (1735–1801). Випускник філософського факультету університету 1846 року, педагог і публіцист М. Де-Пуле (1822–1885) відзначав: «Вивчення польської мови харківськими студентами 40-х років [XIX ст. — авт.] було таким же звичайним явищем, як вивчення німецької та французької»¹¹.

Але не лише польська література, а й польська музика постійно була присутня в університеті. Наступним викладачем музики після І. Вітковського був ще один поляк — Я. Лозинський (бл. 1770–бл. 1850). Професор університету, музикознавець Г. Гесс де Кальве (1784–після 1850) писав в одній зі своїх статей: «Кожна народність однаково проявляється як в танці, так і в танцювальній мелодії. Візьмемо, наприклад, полонези Огінського, Барцицького, Козловського, Хжонстовського, які досконало виражають характер народного танцю». Польські танці — полонези, мазурки, польки та інші постійно виконувались на університетських вечорах¹².

Харківський університет, як і будь-який навчальний заклад, з гордістю згадує імена своїх найбільш видатних вихованців. Світове значення мала творчість випускника природничого відділення фізико-математичного факультету університету Г. Семирадського (1843–1902). Цей представник пізнього класицизму, член майже всіх європейських академій мистецтв, за думкою деяких мистецтвознавців, захопився красою навколишньої природи, коли студентом малював фантастично яскравий світ метеликів (його дисертація була присвячена комахам). У 2015 р. в Харківському університеті була відкрита Художня галерея імені Г. Семирадського.

З університетом пов'язане ім'я Ю. Пілсудського (1867–1935) — маршала та будівника відродженої Польської держави, який певний час був студентом його медичного факультету. Немає сумнівів в тому, що цей діяч займає

¹⁰ *Харківський університет і українська культура* (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 254.

¹¹ *Харківський університет XIX – початку XX століття у спогадах його професорів та вихованців*: У 2 т. Т. 1 / укл. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін. Харків: Видавництво Сага, 2010. С. 300.

¹² *Харківський університет і українська культура* (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 254.

центральне місце в історії міжвоєнної Польщі. У 2016 р. на будівлі колишнього університету, де він навчався, була встановлена пам'ятна дошка.

До імен, які, на нашу думку, незаслужено рідко згадують, варто віднести Л. Ценковського (1822–1887) — видатного ботаніка та протистолога, відомого мандрівника, засновника першої бактеріологічної школи в Російській імперії (сучасні пандемії нагадують нам про важливість цього напрямку в науці). Він одним з перших у Східній Європі організував самостійну роботу студентів з мікроскопом. Незалежно від Л. Пастера розробив ефективний метод щеплення від сибірської виразки. Він став засновником онтогенетичного методу вивчення нижчих організмів. Л. Ценковському належить заслуга встановлення відсутності різких меж між рослинним і тваринним світами, що свідчить про їхню генетичну спорідненість. Лише це його відкриття, на нашу думку, заслуговує на Нобелівську премію. Втім, в той період її ще не було. Діяльність вченого була пов'язана не тільки з теоретичними проблемами, але й вирішенням практичних завдань у тваринництві¹³.

В історії науки відображені імена природодослідника Я. Криницького (1797–1838), на честь якого був названий ряд відкритих в першій половині XIX ст. комах і Т. Опенховського (1856–1914) — лікаря, на честь якого названий один з медичних термінів («симптом Опенховського»). Залишили свій слід в історії Харківського університету математик О. Масловський (1831–1889) і астроном А. Шагін (бл. 1800–1842), філологи Ю. Пеховський (1816–1891) і Л. Лазаревич-Шепелевич (1863–1909). Професор А. Валицький (1808–1858) — блискучий музеєзнавець і мистецтвознавець, один з основоположників найстарішої в Україні харківської школи історії мистецтва, він, серед інших своїх обов'язків, спеціально досліджував пам'ятки польської культури, які зберігалися в університеті, перекладав В. Шекспіра польською мовою. Про нього залишилося багато захоплюючих відгуків колишніх студентів. В одному з них читаємо, що він був «... живий ідеал людини!»¹⁴.

З моменту відкриття університету, в його фундаментальній бібліотеці став формуватися корпус літератури з полоністики (включаючи такі раритети як твори Ніколая Коперника). До наших днів цей фонд, один з кращих в Україні, нараховує сотні найрізноманітніших видань. Його окрасою є книги польських класиків. У Харківській університетській друкарні видавалася перекладна польська література. Серед них — переклад праці вченого-енциклопедиста Я. Снядецького (1756–1830), ректора Віленського університету «Географія, або математичний і фізичний опис Землі». Перший переклад з польської мови побачив світ ще у 1808 році. Не можна оминати багаторічні перевидання в харківській університетській друкарні знаменитого

¹³ *Физико-математический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905)* / Под ред. проф. И. П. Осипова и проф. Д. И. Багаляя. Репр. изд. Харьков: Издательство Сага, 2008. С. 216–220 та ін.

¹⁴ *Пашков В. Идеализм и идеалисты сороковых годов: воспоминания 1882 г. о Харьковском университете 40-х и 60-х годов XIX в.* // Харківський університет XIX – початку XX століття у спогадах його професорів та вихованців: У 2 т. Т. 1 / укл. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін. Харків: Видавництво Сага, 2010. С. 268.

польського календаря, який включав в себе хронологію достопам'ятних дат, словника власних імен з тлумаченням, керівництво до пасхалій і, нарешті, зауваження з економіки (особливо з землеробства, садівництва, бджільництва, а також інших розділів) стало помітним явищем на півдні Росії. Цей календар став першим на українських землях Російської імперії виданням з історичної хронології. Друкарня університету видавала збірник «Молодик», в якому друкувався відомий польський письменник Ю. Коженювський (Амброжевич, 1797–1863)¹⁵.

Тут же видавалися літературні дослідження студентів, які або перекладали польських поетів і письменників, або ж друкували свої твори в «наслідування польському» (А. Карасьов, П. Сендецький, І. Золотарьов та ін.).

Університетські викладачі та професори активно пропагували в різних харківських виданнях твори польських авторів. Так, наприклад, поет і ад'юнкт словесності Р. Гонорський (1791–1819) публікував в «Українському віснику» переклади А. Нарушевича, І. Красіцького, Ф. Карпінського та інших.

Довгі роки гордістю університету була його нумізматычна колекція, що включала в себе краще польське зібрання свого часу князів Радзивіллів з Несвижського замку. Серед тих, хто особливо багато зробив для збереження і опису цієї колекції, був професор польського походження І. Данилович (1787–1843)¹⁶.

На жаль, разом із загибеллю архіву, багатьох інших цінних зібрань університету, в роки Другої світової війни (від якої наш університет постраждав більше за інші класичні університети України)¹⁷ загинула й ця колекція монет і медалей, де був кращий свого часу в світі відділ польських монет і нагород¹⁸. Про героїчні і трагічні сторінки війни нагадає монумент біля Головного корпусу університету на честь студентів, які пішли на фронт і мало хто з них повернувся додому. Один з авторів цього пам'ятника — заслужений діяч польської культури Л. Жуковська.

У міжвоєнний період зв'язки Харківського університету з Польщею носили епізодичний характер. У повоєнний час відносини Харківського університету з Польщею значно зміцніли. Особливо тісні зв'язки встановилися з Познанським університетом ім. Адама Міцкевича. Багато студентів, аспірантів, стажистів з Польщі навчалися в Харківському університеті, а представники Харківського університету — в Польщі. В університеті постійно проводилися виставки і конференції, присвячені пам'ятним датам в історії польського народу, друкувалися книги і статті з даної проблематики, захищалися дисертації.

¹⁵ Див.: *Издания типографии Харьковского университета в фондах ЦНБ: Библиограф. указ.* В 2-х ч. Ч. 1. 1805–1860 / Сост. М. Г. Швалб, Л. П. Калинина, С. Н. Мельник. Харьков: ХГУ, 1999. 108 с.

¹⁶ Kalugin O., Myzgin K. *Zbiór numizmatyczny Uniwersytetu Charkowskiego: krótkie wprowadzenie do historii strat* // Polskie Towarzystwo Numizmatyczne. Utracone kolekcje numizmatyczne. Warszawa, 2019 та ін.

¹⁷ *Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років* / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін. Харків: Фоліо, 2004. С. 407–432.

¹⁸ Kalugin O., Myzgin K. *Zbiór numizmatyczny Uniwersytetu Charkowskiego: krótkie wprowadzenie do historii strat* // Polskie Towarzystwo Numizmatyczne. Utracone kolekcje numizmatyczne. Warszawa, 2019 та ін.

У 2019 р. побачила світ спільна українсько-польська монографія, присвячена, серед іншого, цій тематиці¹⁹.

З Харківським університетом також пов'язані імена представників видних польських родів. Меморіальна дошка на старому корпусі університету нагадує про історичну зустріч тут А. Міцкевича (1798–1855) з класиком української літератури П. Гулаком-Артемовським. А. Міцкевич приїжджав до Харкова для зустрічі зі своїм молодшим братом Олександром (1804–1871)— професором кафедри римського права університету (зустрічався він і з професорами-поляками Я. Криницьким і І. Даниловичем). На честь цієї пам'ятної зустрічі, на будівлі колишнього головного корпусу університету встановлена меморіальна дошка. Відзначимо, що твори А. Міцкевича перекладалися українською та російською мовами такими діячами української культури, які пов'язані з Харківським університетом: П. Гулак-Артемовський, Л. Боровиковський (1806–1888), М. Старицький (1840–1904), В. Сосюра (1898–1965) та іншими, а засновник української класичної музики, композитор М. Лисенко (1842–1912) писав музику до його текстів. На фасаді цієї будівлі встановлена меморіальна дошка на честь ще одного видатного діяча польського походження, скульптора та мецената, князя М. Гедройца (1853–1933). Тут також працював брат Ф. Дзержинського — Владислав (1881–1942), відомий медик, професор неврології Харківського університету. Згодом переїхав до Варшави. Згадуючи медиків — вихованців університету, неможливо обійти В. Франковського (1819–1895) — лікаря та благодійника, на честь якого названо вулицю та провулок в Харкові, встановлена меморіальна дошка, а також Б. Шарецького (1874–1960). У роки Другої світової війни очолював службу охорони здоров'я в польській армії генерала В. Андерса. Професор і генерал-майор, він у повоєнні роки керував службою охорони здоров'я Міністерства національної оборони Польщі. Був головним хірургом польської армії. Його ім'ям називалася Військово-медична академія в м. Лодзь²⁰.

З університетом пов'язані сторінки життя ентомолога С. Мокржецького (1865–1936), який у 1923 році став першим головою Польського ентомологічного товариства і Є. Неймана (1894–1981) — польсько-американського математика та філософа, інших непересічних особистостей.

Поляки були не лише професорами, деканами. Видатний математик, професор кафедри чистої математики А.-Б. Пшеборський (1871–1941) був обраний ректором університету. Повернувшись до Польщі після Ризького

¹⁹ *Каразінський університет у Харкові — Університет ім. Адама Міцкевича в Познані: 50 років співпраці (1967–2017)* = Uniwersytet Karazinski w Charkowie — Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: 50 lat współpracy (1967–2017). Харків: Раритети України = Poznan: Wydawnictwo Instytutu Historii UAM, 2019. 288с.

²⁰ *Вкарбовані в літопис науки* / укл. О. І. Вовк, А. В. Григор'єв, С. М. Куделко. 2-ге вид., перероб. і доповн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 347.

миру 1921 р., він помер в 1941 р. в окупованій нацистами Варшаві. Йому належать фундаментальні праці в теорії наближення²¹.

Ряд діячів польської науки і культури в різний час були обрані почесними членами та почесними докторами Харківського університету. Серед них — такі відомі діячі, як юрист В. Мацієвський (1792(1793?)–1883), філолог Ю. Ковалевський (1800–1878), такі діячі російської та української історії польського походження, як С. Потоцький і В. Антонович, та інші. В останні роки почесними докторами були обрані такі відомі діячі, як дипломат Я. Гранат і економіст Л. Бальцеревич²².

У свою чергу, багато університетських вчених і його вихованців отримали різні відзнаки від польських наукових і навчальних товариств, закладів. Наприклад, видатний болгарист М. Дринов (1838–1906) був обраний член-кореспондентом Краківської АН. Він також викладав польську мову в стінах університету. Тісні зв'язки з польськими вченими підтримував й інший видатний харківський дослідник-мовознавець — О. Потебня (1835–1891). Особливо звертає на себе увагу його листування з одним із найбільших польських і російських мовознавців Я. Бодуеном де Куртене (1845–1929). Втім, інтерес до польської філології, лінгвістики та історії свого часу заклав основоположник славістики як науки, професор Харківського університету І. Срезневський (1812–1880). З тих далеких часів і до сьогодні він, хоча й з різною інтенсивністю, продовжується. Такі приклади можна довго продовжувати.

Харківський університет сьогодні активно розвиває зв'язки з Університетом імені Марії Кюрі-Склодовської, Університетом Ополе, Інститутом технології експлуатації м. Радом, Гданським університетом, Інститутом ядерних досліджень імені Анджея Солтана (м. Отвоцьк), Політехнічним університетом в Лодзі, Центром космічних досліджень Польської академії наук (м. Варшава), Варшавським університетом, Християнською Богословською Академією у Варшаві та іншими нашими польськими партнерами. У 2013 р. наш університет увійшов до Консорціуму українських університетів і Варшавського університету²³.

Ось лише деякі приклади нашого співробітництва за останні роки. Були проведені такі масштабні конференції та симпозиуми, як «Польські рефлексії в літературі та мистецтві Слобожанщини», «Українсько-польські архітектурні візії: Погляд крізь часи та епохи» (2017 р.), «1918 рік в історії Центрально-Східної Європи: до 100-річчя проголошення незалежності УНР та 100-річчя відродження польської державності», в рамках якої був проведений круглий стіл «Українсько-Польські відносини 1918-1921 рр.: уроки історії та виклики

²¹ *Ректори Харківського університету (1805–2014): біобібліографічний довідник* / уклад. В. Д. Прокопова, Р. А. Ставинська, М. Г. Швалб, Б. П. Зайцев та ін. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 113-116.

²² *Почесні члени Харківського університету. Біографічний довідник* / кол. авт.; гол. ред. В. С. Бакіров. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 356 с.

²³ *Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна: хроніка подій (1991–2014 рр.)* / уклад. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, Ю. А. Кісельова та ін. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 92 с. та ін.

сучасності» (2018 р.) та ін. Не можна оминати чисельні виставки, які проводились в Харківському університеті, пов'язані з Польщею. Серед них – «Під провідною зіркою науки: Маріян Смолуховський – геніальний фізик і чудова людина» (2018 р.) та ін., презентації книг. Серед останніх привертає до себе увагу монографія «Людвік Яновський. Харківський університет на початку свого існування (1805—1820) / Ludwik Janowski. Uniwersytet Charkowski w początkach swego istnienia (1805—1820)» (друге видання вийшло друком у 2019 р.). Схвальну оцінку отримав збірник «Польська діаспора Харкова: історія й сучасність», який було видано до 200-річчя Харківського університету і Року Польщі в Україні.

Традиційними стали культурні заходи за участю польських учених і дипломатів, а також проведення Днів українсько-польської дружби в Каразінському університеті.

У 2010 році в університеті був заснований Українсько-польський академічний центр науки і культури (директор – Т. Біткова). Його головним завданням є встановлення та розвиток академічних зв'язків з науковими та культурними закладами Польщі, підтримка спільних проєктів. При Центрі діють курси польської мови і сформована бібліотека.

Підсумовуючи наш стислий огляд, ми можемо впевнено стверджувати, що Каразінський університет на Сході України був і залишається флагоманом у справі збереження та популяризації надбань польської історії, науки та культури. Йому належить видатна роль в становленні різноманітних контактів між нашими народами. Тема, яку ми лише окреслили, на нашу думку, ще чекає свого монографічного дослідження. На прикладі українсько-польських зв'язків ми підтверджуємо один з наріжних каменів нашої університетської корпорації, який знайшов відображення у «Кодексі цінностей Каразінського університету»: «Університет відкритий до світоглядного міжкультурного діалогу, вільного обміну інформацією, до публічності наукових дискусій, толерантного спілкування з різними людськими спільнотами, розширення міжнародної науково-освітньої і культурної комунікації та співпраці»²⁴.

Те, що було зроблено нашими попередниками, професорами, викладачами і вихованцями університету, в сфері вивчення та популяризації історії та культури, народу, який дав світові Н. Коперника і Ф. Шопена, А. Міцкевича і М. Складовську-Кюрі, інших геніїв — міцний фундамент для того, щоб в ХХІ ст. не тільки продовжити це благородну справу, але й дати їй новий імпульс, вписати нові сторінки в літопис нашого співробітництва.

Бібліографія

Kalugin O., Myzgin K. *Zbiór numizmatyczny Uniwersytetu Charkowskiego: krótkie wprowadzenie do historii strat // Polskie Towarzystwo Numizmatyczne. Utracone kolekcje numizmatyczne*. Warszawa, 2019 та ін.

²⁴ *Кодекс цінностей Каразінського університету*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 20.

- Kalugin O., Myzgin K. *Zbiór numizmatyczny Uniwersytetu Charkowskiego: krótkie wprowadzenie do historii strat // Polskie Towarzystwo Numizmatyczne. Utracone kolekcje numizmatyczne*. Warszawa, 2019 та ін.
- Вихованці Харківського університету. Біобібліографічний довідник / автори-уклад. Б. П. Зайцев, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін.* Харків: «Авто-Енергія», 2004. 250.
- Вкарбовані в літопис науки / укл. О. І. Вовк, А. В. Григор'єв, С. М. Куделко.* 2-ге вид., перероб. і доповн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020.
- Вкарбовані в літопис науки / укл. О. І. Вовк, А. В. Григор'єв, С. М. Куделко.* 2-ге вид., перероб. і доповн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 347.
- Издания типографии Харьковского университета в фондах ЦНБ: Библиогр. указ. В 2-х ч. Ч. 1. 1805–1860 / Сост. М. Г. Швалб, Л. П. Калинина, С. Н. Мельник.* Харьков: ХГУ, 1999.
- Каразінський університет у Харкові — Університет ім. Адама Міцкевича в Познані: 50 років співпраці (1967–2017) = Uniwersytet Karazinski w Charkowie — Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: 50 lat współpracy (1967–2017).* Харків: Раритети України = Poznan: Wydawnictwo Instytutu Historii UAM, 2019. 288с.
- Класика, що випереджає час: до 215-річчя Каразінського університету / редкол.: В. С. Бакіров (гол. ред.) та ін.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020.
- Кодекс цінностей Каразінського університету.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 20.
- Пашков В. Идеализм и идеалисты сороковых годов: воспоминания 1882 г. о Харьковском университете 40-х и 60-х годов XIX в. // Харківський університет XIX – початку XX століття у спогадах його професорів та вихованців: У 2 т. Т. 1 / укл. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін.* Харків: Видавництво Сага, 2010.
- Поляки на Харківщині: огляд джерел / гол. ред. С. І. Посохов.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016.
- Почесні члени Харківського університету. Біографічний довідник / кол. авт.; гол. ред. В. С. Бакіров.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 356 с.
- Ректори Харківського університету (1805–2014): біобібліографічний довідник / уклад. В. Д. Прокопова, Р. А. Ставинська, М. Г. Швалб, Б. П. Зайцев та ін.* Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 113-116.
- Физико-математический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / Под ред. проф. И. П. Осипова и проф. Д. И. Багалея.* Репр. изд. Харьков: Издательство Сага, 2008.

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років /
В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев та ін. Харків: Фоліо,
2004. С. 407-432.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна: хроніка подій
(1991–2014 рр.) / уклад. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко, Ю. А. Кісельова
та ін. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 92 с. та ін.

Харківський університет в образотворчому мистецтві: альбом / за
заг. ред. В. С. Бакірова. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 148 с.;
Харківський університет і література: антологія творів випускників,
викладачів і студентів / за аг. ред. В. С. Бакірова та Ю. М. Безхутрого.
Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018.

Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу
заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого. Харків:
ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015.

Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу
заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого. Харків:
ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015.

Харківський університет ХІХ – початку ХХ століття у спогадах його
професорів та вихованців: У 2 т. Т. 1 / укл. Б. П. Зайцев, В. Ю. Іващенко,
В. І. Кадеєв, С. М. Куделко та ін. Харків: Видавництво Сага, 2010.

Ключові слова: Харківський класичний університет, поляки-викладачі та вихованці Каразинського університету, впливи та взаємодія української та польської науки і культури.

Резюме

Оглядова стаття присвячена «польським» сторінкам історії найстарішого на Сході України університету. На конкретних прикладах показано, що на всіх етапах свого 215-річного існування університетсвоїми викладачами й вихованцями був пов'язаний з Польщею, її наукою та культурою. Робиться висновок про плідність цих контактів, а сама тема заслуговує окремого монографічного дослідження.

POLSKA I POLACY W 215-LETNIEJ HISTORII NARODOWEGO UNIWERSYTETU W CHARKOWIE IMIENIA W. N. KARAZINA

Słowa kluczowe: Charkowski Uniwersytet Klasyczny, polscy nauczyciele i studenci Uniwersytetu Karazina, wpływy i interakcje ukraińskiej i polskiej nauki i kultury.

Streszczenie

Artykuł przeglądowy poświęcony jest „polskim” stronom historii najstarszej uczelni wschodniej Ukrainy. Konkretnie przykłady pokazują, że na wszystkich etapach swojego 215-letniego istnienia uczelnia była związana z Polską przez nauczycieli i studentów, jej naukę i kulturę. Wnioskuje się o owocności tych kontaktów, a sam temat zasługuje na osobne opracowanie monograficzne.

POLAND AND POLES IN THE 215-YEAR HISTORY OF KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY. N. KARAZIN

Keywords: Kharkiv Classical University, Polish teachers and students of Karazin University, influences and interaction of Ukrainian and Polish science and culture.

Summary

The review article is devoted to the "Polish" pages of the history of the oldest university in Eastern Ukraine. Specific examples show that at all stages of its 215-year existence, the university was associated with Poland, its science and culture by its teachers and students. The conclusion about the fruitfulness of these contacts is made, and the topic itself deserves a separate monographic study.